החברה לאיתור ולהשבת נכסים
של נספי השואה בע"מ

דחוף

י"ג בתמוז תשע"ה
30 ביוני 2015

לכבוד
ח"כ ניסן סלומינסקי
יושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט
משכן הכנסת, קריית בן גוריון
ירושלים, 91950

נכבדי,

הנדון: **<u>הודעה על צמצום הסיוע לניצולי שואה נזקקים</u>**
<u>בשל סירוב ההסתדרות הציונית העולמית ואוצר התיישבות היהודים לחלק דיבידנד</u>

מתכבדים לפנות אליך בדחיפות בענין שבנדון:

1. אנחנו פונים אלייך בפניה דחופה זו נוכח מצב אליו נקלעה החברה להשבה אשר אינו מאפשר לה להמשיך והעביר את מלוא כספי הסיוע לניצולי השואה הנזקקים – כספים המשמשים ניצולים אלה לצרכים בסיסיים ביותר.

2. החברה לאיתור ולהשבת נכסים של נספי השואה היא גוף ייחודי שהוקם על פי חוק נכסים של נספי השואה (השבה ליורשים והקדשה למטרות סיוע והנצחה) תשס"ו-2006. תפקידה של החברה הוא תיקון עוול היסטורי ארוך שנים, במסגרתו משיבה החברה נכסים בישראל אשר נרכשו על ידי יהודים שנספו בשואה, היו מוחזקים מעל ל-70 שנה בידי גורמים שונים ולא הושבו לבעלי הזכויות בהם - יורשי הנספים.

3. לחברה להשבה שתי מטרות עיקריות: איתור נכסי נספי השואה והשבת נכסים או שוויים ההוגן ליורשי הנספים. מטרה זו מוגשמת ועד היום הצליחה החברה להשבה לאתר יורשים של נכסים בשווי של כ-431 מיליון ₪. שתי המטרות השיוריות על פי החוק לפיו פועלת החברה הן: סיוע לניצולי שואה נזקקים באמצעות אותם נכסים שלא יימצא להם יורש, ותמיכה בפעילות להנצחת זכר השואה.

4. לצערנו, נכון למועד כתיבת מכתבנו זו אין ביכולתה של החברה להשבה להעביר את הסכומים הקבועים בחוק להגשמת מטרה זו, שכן קופתה כמעט ריקה.

רחוב הסיבים 18 פתח תקוה
ת.ד. 7286 פתח תקוה 49250
טלפון 03.7566800 פקס 03.7566828
headoffice@hashava.org.il
www.hashava.org.il

5. מצב זה אליו נקלעה החברה להשבה הינו אבסורדי ממש, שכן בעוד שקופתה ריקה, מחזיקה החברה להשבה בכ-25% ממניות חברת אוצר התיישבות היהודים בע"מ (אוה"ה) אשר בשל נסיבות חריגות, שאינן תלויות בה, לא ניתן לממשן מבלי שייגרם נזק של עשרות מיליוני שקלים לניצולי השואה, כפי שיוסבר להלן.

6. אוה"ה - חברה ציבורית שהוקמה בשנת 1953 לשם הגשמת מטרות ציוניות - שרויה מזה זמן ממושך בקיפאון כמעט מוחלט כאשר היא ומנהליה אינם עושים דבר (כמעט) לשם השאת רווחים לבעלי מניותיה או להשגת מטרותיה.

7. הנכס העיקרי המצוי בידי אוה"ה הינו כ-4.9% ממניות בנק לאומי לישראל - נכס בעל שווי כספי של כמיליארד ₪ - אולם שווי מניותיה של אוה"ה עצמה נמוך ב-40% משווי מניות בל"ל המוחזקות על ידה (נכון ליום 31.12.2014). במילים אחרות, אילו תמכור החברה להשבה את מניות אוה"ה כיום יגרם נזק של עשרות מיליוני שקלים לניצולי השואה.

8. לניכיון הגבוה בו נסחרות בבורסה לניירות ערך בת"א מניות אוה"ה אל מול הנכס העיקרי שלה, יש סיבות רבות שרובן ככולן נעוצות בהתנהלות אוה"ה ובעלת השליטה בה, ההסתדרות הציונית העולמית. אולם יהיו סיבות אלה אשר יהיו, העובדה הברורה, ושעליה אין מחלוקת, היא שמניות אוה"ה נמכרות בניכיון גבוה מאד באופן שהופך את מימוש המניות ללא מעשי.

9. נוכח מצב דברים זה, פנתה החברה להשבה, כמו גם מרבית בעלי המניות הרגילות ובתוכם האפוטרופוס הכללי, לאוה"ה בבקשה שזו תחלק את מניות בל"ל המוחזקות על ידה כדיבידנד בעין - חלוקה שמהווה את הפתרון הפשוט ביותר במצב דברים זה. לבקשת החברה להשבה אף התקיימה אסיפה כללית בנושא בה הוחלט על ידי למעלה מ-99% מקרב בעלי המניות מהציבור שהצביעו באסיפה כי יש לחלק את מניות בל"ל כדיבידנד בעין.

10. אוה"ה ובעלת השליטה בה - ההסתדרות הציונית העולמית - מסרבות לבקשה זו (ולעמדתנו ללא סמכות) מבלי ליתן כל נימוק מניח את הדעת.

11. סירוב זה של ההסתדרות הציונית העולמית - סירוב שמשמעו נזק כספי ברור לניצולי השואה הנזקקים - נגוע בניגוד עניינים מובהק. מכיוון שבאופן חריג יש הפרדה באוה"ה בין זכויות השליטה בה - הנתונות להסתדרות הציונית העולמית, ובין הזכויות ההוניות, ההסתדרות הציונית העולמית לא תהנה כמו יתר בעלי המניות מעצם חלוקת מניות בל"ל בעין. מנגד חלוקה מעין זו "תרוקן" את החברה מנכסה העיקרי באופן שלא תהיה עוד הצדקה (הצדקה שלא קיימת גם עתה) לקיומו של מנגנון הנהלה מנופח, שקיים

רחוב הסיבים 18 פתח תקוה
ת.ד. 7286 פתח תקוה 49250
טלפון 03.7566800 פקס 03.7566828
headoffice@hashava.org.il
www.hashava.org.il

באוה"ה ואשר משרת את בעלת השליטה בה. במילים אחרות, להסתדרות הציונית העולמית אין כל אינטרס בחלוקת מניות בל"ל בעין.

12. עקב סירובה של אוה"ה נאלצה החברה להשבה לפנות (בתחילת חודש מאי ש.ז.) לבית המשפט.

13. יודגש כי, המשך ההחזקה של מניות בל"ל בידי אוה"ה משמעותו החזקת כל בעלי מניותיה של אוה"ה - למעט בעלת השליטה בה - בני ערובה במצב הבלתי מתקבל על הדעת המתואר ואינם יכולים לממש את מניותיהם שכן מימוש זה כאמור מגלם הפסד של מאות מליוני ₪ כאשר בחלופה של חלוקת דיבידנד בעין יכולה להתקבל תמורה של 50% יותר מהסכום שיקבלו במימוש מניות אוה"ה.

14. הנזק הישיר הנגרם לחברה להשבה, ולמעשה לניצולי השואה שאמורים ליהנות מכספים אלו, הוא של כ- 77 מיליון ₪ (נכון למועד הגשת התביעה). זה המקום להדגיש כי אין מדובר בסכסוך מסחרי גרידא; החברה נלחמת את מלחמתם של ניצולי השואה הנזקקים לקבלת סיוע מכספים שלכך נועדו ע"פ חוק. החברה להשבה לא תוכל לקחת את האחריות המוסרית הערכית לפער של עשרות מיליוני השקלים שצריכים היו להיות מיועדים לסיוע לניצולים ויירדו לטימיון.

15. למרבה הצער, אוצר התיישבות היהודים שהיא חברה ציבורית וההסתדרות הציונית העולמית שהיא מה"מוסדות הלאומיים" ובעלת ציבורי ייחודי "גוררות רגליהם" בהליך המשפטי, נוקטות טקטיקה בולטת של משיכת זמן והתחמקות ממתן תשובה לגוף הטענות ונמנעות מלהסביר מדוע הן מתנגדות לחלוקה בעין של מניות בנק לאומי - חלוקה שתהיה לטובת כלל בעלי המניות אשר רובם המוחלט כבר הביעו את רצונם במהלך זה. מנגד, כאמור, עומדים האינטרסים של ניצולי שואה נזקקים.

16. בשלב זה, כתוצאה מעמדתן זו של אוצר התיישבות היהודים וההסתדרות הציונית העולמית - **נאלצת החברה להשבה להודיע על כך שלא תוכל לעמוד ביעדי הסיוע לניצולים** כפי שנקבעו בחוק:

סעיף 34(ב1) לחוק קובע כי:

> "החברה תקצה ותעביר בכל שנה לפחות 135 מיליון שקלים חדשים ובשנת 2015 לפחות 150 מיליון שקלים למטרת סיוע לניצולי השואה הזקוקים לכך, ובלבד שלא תשתמש בנכסים שניתנו לגביהם החלטות בדבר זכותו של מבקש בנכס לפי סעיף 22 או 26, בנכסים שמימושם מעוכב לפי סעיף 35 או בנכסים שיש לחברה יסוד סביר להניח, על בסיס ממצאי חקירה שנערכת, שיימצאו בהם יורשים או בעלי זכויות אחרים";

עוד קובע הסעיף הנ"ל לחוק, ומכאן פניה זו, כי:

רחוב הסיבים 18 פתח תקוה
ת.ד. 7286 פתח תקוה 49250
טלפון 03.7566800 פקס 03.7566828
headoffice@hashava.org.il
www.hashava.org.il

"מצאה החברה כי אין די בנכסים שבידיה כדי להקצות ולהעביר את הסכום האמור באותה שנה - יחליט הדירקטוריון בדבר הסכום שיוקצה לסיוע, בהחלטה מנומקת שתירשם בפרוטוקול, וימסור דוח מפורט בעניין לוועדת החוקה, לוועדת הכספים של הכנסת ולשר המשפטים... ".

17. על רקע הגידול המשמעותי בהחלטות השבה (ביחס להיקף נכסים המסתכם בכ- 431 מיליון ₪) ומיצוי הפוטנציאל של מימוש נכסי הנדל"ן בהם הסתיימו הליכי איתור יורשים - מכירת נדל"ן בהיקף של כ- 110 מיליון ₪, לאור הוראת סעיף 34(ב1) לחוק האוסר על שימוש בנכסים שניתנו לגביהם החלטות השבה או שיש יסוד סביר להניח שיאותרו יורשי בעליהם, ונוכח היותן של מניות אוה"ה "כלואות" בהיעדר אפשרות לממשן בלא גרימת נזק - אין בידי החברה להשבה יתרת מזומנים שיכולה לשמש למטרת הסיוע לניצולי שואה.

18. <u>תכנית הסיוע של החברה להשבה לשנת 2015 נקבעה בסוף שנת 2014, בטרם התברר דבר סירובן של אוה"ה ושל ההסתדרות הציונית העולמית לפעול לחלוקת מניות בנק לאומי כדיבידנד לכלל בעלי המניות. סירוב זה מעמיד את החברה להשבה במצב בו נכס עיקרי שבידיה אינו זמין למימוש כעת, בוודאי לא בלי לגרום נזק מהותי בשווי הנכס.</u>

19. נסיון שעשתה החברה להשבה לקבל אשראי בנקאי כנגד שיעבוד מניות אוה"ה שבהחזקתה לא עלה יפה: החברה פנתה לארבעה בנקים (הבינלאומי, הפועלים, מזרחי-טפחות, אגוד) בבקשה לקבל הלוואה כנגד שיעבוד מניות אוה"ה המצויות בידיה, לצורך המשך תשלום המענק הרבעוני, אך סורבה. הבנקים נימקו את סירובם ליתן אשראי בסחירות נמוכה של הבטוחה (מניית אוה"ה), חוסר יכולת של החברה לפרוע את ההלוואה ממקורות עצמאיים אחרים ואורך החיים הקצר של החברה, כאשר בכל מקרה צויין כי אף אם היתה מאושרת הלוואה היה זה בשיעור נמוך שהיה בו כדי לאפשר סיוע של רבעון אחד לכל היותר.

20. כתוצאה מכך אין בידי החברה להשבה לעמוד ביעד הסיוע הקבוע בחוק לשנת 2015.

21. בהתאם, החליט דירקטוריון החברה בישיבתו מיום 29.6.2015 כי הסיוע הישיר לניצולי שואה נזקקים יצומצם, כך שכל ניצול יקבל ברבעון זה של השנה מענק בהעברה ישירה לחשבון הבנק שלו בסך של 1,350 ₪.

headoffice@hashava.org.il
www.hashava.org.il
רחוב הסיבים 18 פתח תקוה
ת.ד. 7286 פתח תקוה 49250
טלפון 03.7566800 פקס 03.7566828

השבת נספי רכוש השואה

22. אנו מניחים שוועדת החוקה, חוק ומשפט בראשותך תראה את ענין הסיוע לניצולי השואה כחשוב, דחוף ומצדיק דיון מיוחד לאלתר תוך זימון כל הגורמים הרלבנטיים ובראשם ההסתדרות הציונית העולמית ואוצר התיישבות היהודים.

23. ככל שתמצא לנכון לזמן דיון בוועדה, אנו מדגישים כי פניה זו באה בשמה של החברה להשבה המעוניינת להיטיב עם ניצולי השואה הנזקקים, אולם הוא נוגע גם לשאר בעלי המניות באוה"ה – ובראשם האפוטרופוס הכללי במשרד המשפטים, והמחזיקים המוסדיים: הראל, כלל, הפניקס, ואחרים.

בכבוד רב,

מיכה חריש - יו"ר דירקטוריון החברה

ד"ר ישראל פלג - מנכ"ל החברה

העתק:
חברי הדירקטוריון
עו"ד אופיר פורת - יועץ משפטי

רחוב הסיבים 18 פתח תקוה
ת.ד. 7286 פתח תקוה 49250
טלפון 03.7566800 פקס 03.7566828
headoffice@hashava.org.il
www.hashava.org.il